

ṬHEN 1-NA: ZIRLÂI TLÂNGPUI THLÎRNA

Châng Thlan: *Daniela 5:11, 12.*

Bible Châng Thlûr Bing Tûrte: *Sâm 75:7; Thufingte 29:1; Isaia 45:1, 2; Daniela 5:1–31; Luka 12:19, 20.*

Thuhmahruai: Daniela 5 hi bung 4-naa kan hmuh nên khân a inzûl thui hle mai a. Hêng bung pahnihte hian Pathian chu khawvêl ram hrang hrangte chung a thuneitu ber a nihzia an lantîr ve ve a ni. Daniela 4-ah khân Nebukadnezzara laka ata Pathianin hun eng emaw ti chhông thuneihna a lâksak thu kan hmu a. Daniela 5-ah pawh hian Belshazzara hnên ata thuneihna lâksak ve lehin, Babulon lalram tâwpna chu a thlentîr ta tih kan hmu bawk a ni.

Zirlâi Thupuite:

1. Chapona. Daniela lehkhawua luah khattu thupui pakhat, bung 5-naah ngei pawh kan hmuh ve leh ni bawk chu Pathian laka mihring an hela an chopo ṭhinzia leh khawvêlah hian Pathian tân eng nge ding tih hi a ni. Belshazzara pawh hian Media leh Persia miten a khawpui rawn rûn an tum a ni tih a hre reng a; mahse, lo inrâltrin ahnehin a mi lianhote tân ruai ropui tak a lo buatsaih zâwk tlat mai nia.

2. Rorêlna. Pathian tempula bungbêlte a tibawrhân khân a tempul chauh ni lovin, amah Pathian ngei pawh a bei tihna a ni a. Hetah tak hian Babulon lal leh a lalram khân an bawhchhiatna no chu an tikhat ta tihna a ni. Chu veleh, vân rorêlna in chuan amah thiam loh chantîrna thu a rawn puang ve ta nghâl a. Kuttum bung ringawt mai hian lal in bangah chuan thu lungchhiatthlâk tak mai: “MENE, MENE, TEKEL UPHARSIN” (*Dan. 5:25*) tih a rawn ziaak ta a nih kha.

Nuna Bel Tûr: Babulon ram tlûk zâna Belshazzara thil sual tih râpthlâk tak chu eng nge ni? A Thil sual tih pawh ber mai chu

nawpsip bâwla ruai a buatsaih kha ni ber lovin, Pathian tempul ațanga an lâk chhuah bungbêlte a hman dân kha a ni zâwk. Bungbêl thianghlimte zahna nei miah lova a hmang bawrh bawrh mai khân Israel-te Pathian a ngaihnêpzia a ti lang a, Babulon sualna no chu a chhông khat ta nge nge a ni. A thil sual tihte ințanna tak erawh chu Pathianin Nebukadnezzara chung a thil a lo tih tawh dân a haider tlat mai kha a ni zâwk a. A tih sual ang hi kan tih ve loh nân keini chuan mi dangte thil tawnte hi—a ța lam leh a chhe lam pawh—ngun takin kan ngaihtuah țin tûr a ni a. A pawimawh ber chu a Pathianin a Thu hmanga min chhun ênsak kawngah chuan kan kal mai tûr a ni tih hi a ni.

THE 2-NA: ZIR ZĀUNA

1. Chapona

Babulon lalram zan hnuhnông berah khân ruai ropui tak mai țehe a ni a. Xenophon-a leh Herodotus-a te chuan Babulon mite khân kum dangah pawh an hman țin tho kût an hmang niin a sawi. Bible chuan he ruai hi eng vânga țehe nge an nih tih a sawi lo va; mahse, mi thiamte chuan kum thar lawmna kût, *Akîtu* a nih an ring. Eng kût pawh chu lo ni se, Media leh Persia-ten rawn rûn tuma an hual reng lâia ruai a lo buatsaih hi chu a ti âwm lo ve hrim hrim a ni. A khawpui hi kulh rinawm tak—ft. 25-a chhah leh ft. 40 vêla sângin a hual chhuak vek a, chumi chhôngah chuan him tâwk tho ni-ah a inngâi pawh a ni mai thei e.

Khawpui chhôngah hian kum eng emaw ti chhông daih tûr tui leh chaw lam chi an chhêk khâwl sa vek bawk si a; chuvâng chuan, Belshazzara hian chuti maia rawn lâk theih ni-ah a inngâi lo ni tûr a ni. Kulh pawns lamah chuan hmêlma sipaite inkulh mup mah sela, lal berin ruai a la buatsaih miao bawk si avângin mipuite pawh nunphung pângngâia a awm ve mai loh nâkah.

Ruai țehea an hlim êm êm lâi tak hian Belshazzara chuan “tangkarua te, rangkachak te, dâr te, țin te, thing te leh lung

tea siam pathiante” chu a châwimâwi ta a (*Dan. 5:23*), Pathian nung erawh a hre chang tawh lo rêng rêng thung. Pathianin Daniela kal tlanga Nebukadnezzara zirlâi a lo zirtîr kha a theihngilh tawh a ni ngei ang.

Amaherawhchu, hetiang a bungbêl thianghlimte a tibawrhâng kher hian Pathian nung chanchin eng mah hriat a nei lo chu a ni lo tih a tilang a. Jesulem tempul ațanga lâk chhuah bungbêl thianghlimte zu in nâna a hmang khân Pathian a châwimâwi duh lo tih a tilang a ni mai lo va, a duh thu rêngin Pathian a deu, a runluh tihna a ni tel bawk. Hêng bungbêltena an entîr Pathian dik tak chibai bûkna chu alang apau takin a hnualsuatzia a tilang a. Babulon mite kutah awm rih mah se, a thianghlim dân pângngâiin a la thianghlim reng tho si a, chuvâng chuan zah takin a enkawl tûr a ni asin le.

Isaia chuan Jerusalem ațanga bungbêl thianghlim keng hawtute chu thianghlim taka awm tûrin a phût a (*Isa. 52:11, 12*). Nebukadnezzara pawh khân tempul bungruate hi a thianghlim a ni tih a hrethiam ve ni ngei tûr a ni, a pathian tempul chhûngah a dah ve thlap mai. Mahse, Belshazzara hi chuan Nebukadnezzara ang lo takin tempul bungbêlte zah derna pakhat mah a nei ve lo va. Khatia nawmchen nâna a hmang kher phei kha chuan zah chu sawi loh, amah Pathian cho thinrim a tum hial zâwk a ni tih a tilang.

Belshazzaran bungbêl thianghlimte a tihbawrhâng hi hmân ata tawh Babulon leh Jerusalem inhal tawnzia Bible-in a sawi tichiangtu dang pakhat a ni bawk. *Babulon* tih thumal Bible-a lanna hmasa ber chu Genesis 11 hi a ni a (lehlín tam takah chuan “Babel” tia dah a ni), Pathian thutiam âwih loha hel tu tuten emaw vân tawng khawpa sângin in sak an tum a nih kha. Khata chin kha Pathian leh Pathian dotu, a thutak pawm duh lo Babulon inkâra inbeihna chu Bible-ah hian a khât tâwkin a lo lang chho ta reng mai a ni.

Nebukadrezzara sipaiten Judai ram an rawn rûn a, Jerusalem khawpui leh tempul an rawn tihchhiat tum khân Babulon hian hnehna a chang ta niin a lang a. Belshazzara pawh hian Pathian tempul bungbêlte a tihbawrhân duh kher chhan chu Babulonin hnehna a chan nemnghehna atân a ti pawh a ni mai thei nghe nghe. A pathiante châwimâwia tempul bungbêlte a tihbawrhân khân mipui hriatah Juda-te Pathian a zah lohzia tilan a tum niin a lang. Hetianga a ti hi hun hnuhnûnga ki tê tak leh hmâr lam ram lalin Pathian mite leh vâna Pathian biak in a la beih tûrza lo entîr lâwkna a ni a. Thupuan bu pawh hian zau zâwkin Babulon leh Jerusalem inbeih tawn dân a rawn sawi ve leh a, chu an inbeihna chu Babulon tihboral a nih a, Jerusalem Thar aţanga Pathian chatuan lalram din a nih hunah a vâwrtâwp a thleng ang.

2. Rorêlna

Nawmsip bâwla an rîk mup mup lâi tak chuan an ruai kîlna pindan bangah chuan kuttum bung pakhat hian thu mak tak a rawn ziak ta a. Lalber pawhin chu thuziak chu eng nge ni tih hre lo mah se, thil tha lo tak a ni tih a hâi lo, vânduaina lo thleng mai tûr entîrna tih a hrethiam nghâl vek a ni. Tûn tum pawh hian lal ina chetla thîn dâwivaihthiamte leh âisânthiamte chuan a duh ang chhâna an pe thei lo leh ta pek a. Mahse, lal chuan lalnu thurâwn angin Daniela chu a ko leh ta nge nge a. Mi thiam thenkhat chuan he nu hi Nebukadrezzara fanu, Nabodidusa nupui leh Belshazzara nu, Nitocrisi kha a nih an ring.

Enga ti nge a tîrah khân Daniela hi koh a nih mai loh le kan ti mai thei. Daniela hian Belshazzara lal kum thumna thleng hna a thawk tih kan hre tûr a ni a (*Dan. 8:1, 27*). Chuti a nih chuan, he zâwnei putar hi lal lakah khân mi khual a ni hauh lo vang tih a Chiang hle. Mahse, Belshazzara rilru put hmang leh nungchang hi kan thlîr chuan, Daniela kha dinhmun pawimawh vak lo luah tûrin a lo dah hniam hman tawh a nih ngei ang tih a rin theih.

Daniela chu lal hnênah a rawn inlan ta ngei a; mahse, he zâwlnei putar hian Nebukadnezzara laka inphah hniam taka thil a sawi ang kha chuan a sawi tawh lo thung. Lalin thuziak hrilhfiah thei hnênah lâwmman pêk a tiam zawng zawngte chu a hnar fithlâk vek hnu-in chiang khel khawl tak mai hian thu a han sawi ta a. Nabukadnezzara thil tawn, a bîk takin kum sarikh chhông a lalthuatthlêng luah thei lova hnawhchhuah a nihna (*Daniela 4*) ațanga zirlâi eng mah a lo zir chhuak lo kha a ti dik lo hle a ni tih a hrilh ta khawl khawl mai a ni: “Nang a fapa, aw Belshazzar, hêng zawng zawng hi i hre na a, i rilru i tihnam lo va” tiin (*Dan. 5:22*). Chutichuan, banga thuziak pawh chu amah Belshazzara leh Babulon lalram chung a rorêlna a nih thu a hrilh nghâl vek bawk a: MENE tih awmzia chu “Pathianin i ram chu a chhût zo ta a, a tâwp a thlen ta” tihna a ni a; TEKEL tih awmzia chu “Bûkin i awm a i tling ta lo” tihna a ni a; PERES tih awmzia chu, “I ram chu thenin a awm a, Media leh Persia hnênah pêk a ni ta” tihna a ni bawk (*Dan. 5:26, 27*).

Ellen G. White-i chuan hêng hawrawpte hi “mei alh ang maia êng” a nih thu a sawi a, lal leh mi dang awm ve-te chu chatuan Pathian, a thuneihna an tihbawrhbân zawh hlim chiah hmâah chuan zak taka an kun tlawk tlawk thu a sawi bawk.”—*Zâwlneite leh Lalte*, p. 524. Hremna an dawn tûr chu puan a ni ta a, Babulon lal leh a lalram chan chu a chhe dâwn hle mai. A hrilhfiahna chu duhawm loh hle mah se, a thu lo sawi tawhah erawh a ding nghet ve tlat thung a. Daniela chu lâwmman a pêk bâkah, Babulon lalrama hotu pathumte zînga pakhatah a dah ta bawk a; a thuneih hun chhông erawh a rei lo ta deuh a ni.

Chumi zân lâ la chuan an hmêlmaten rawn rûnin Babulon khawpuia luang tlang Euphrates lui chu a luanna kuang an tihsawn avângin tui chîm chu a lo hniam ta sawt a, tichuan, hmêlma sipaite chu khawpui hungna kulh hnuai ațang chuan an lût ta a ni. Belshazzarah chu a lal inah an that a, Babulon ram ropui tak chu B.C.539, October thla khân Media leh Persia lakah a lo

tlâwm ta. Hetianga Babulon lalram ropui tak lo tlu ta hian—rangkachak lalramin tangkaraw lalram a lo din chhuah theihna tûra kawng a lo kian angin—tâwpna huna thlarau lam Babulon la tlûk hlenna tûr a lo entîr lâwk a, chutiang chu Daniela lehkhawua hrilhlâwk nate pawhin an sawi dân a ni chiah bawk.

Thupuan bu-ah hian tâwpna huna Babulon tlûkna chu berhbu parukna nên sawi zawm a ni a, chu berhbu chuan Euphrates lui tikangchat ang a, khaw chhak lam aţanga lo kal tûr lalte tân kawng a lo buatsaih dâwn tih thu a sawi (*Thup. 16:12*). A tâwp a tâwpah chuan hnehna chang ţhîn khawpui (Babulon) chu hnehin a awm ve ta thung a; hneha awm ţhîn khawpui (Jerusalem) chu tun din a lo ni ve ta thung bawk a ni.

THEN 3-NA: NUNA BEL TÛR

- ❶ Eng tiang kawngtein nge Belshazzara thil tih sual ang kha (a hmâa lal lo ni tawh Nebukadnezzara thil tawnte aţangin a inzir chhuak lo) i tih ve loh nân i lo invên theih ang? Mi dangte thil tawn aţanga inzir fin theih lohna thanga i awh loh nân eng tin nge i invên theih ang?
- ❷ Enga ti nge Pathianin a mite tâna thil a lo tih tawhte hriat hi a pawimawh êm êm? Hun kal tawha thil thleng theihnghilhtute lakah hian eng nge lo thleng ţhîn? Eng tin nge tûn hmâa Pathianin thil lo tih tawhte chu i hriat reng theih ang?
- ❸ I ngaihdânah, Belshazzara thil sual tih zînga a runthlâk ber chu eng nge ni? I chhâna chu sawifiah deuh ang che.
- ❹ Daniela dinhmunah khân han indintîr ve chhin la. A hma zawnga ngaihthah i nih hnu-ah dâwivaihthiamte, âikaihthiamte, Kaldai mite leh âisânthiamten an hrilhfiah theih loh thu chu hrilhfiah tûrin koh i ni leh hnuhnawh ta a. Tlâwmah i la mai lo ang maw? Eng tin nge lal chu i tih ang? Lalin lâwmman pêk che a tumte chu i la ang em? Han sawifiah teh.

- ⑤ Belshazzar-a khân Pathian dik tak chu hawisanin tangkarua leh rangkachaka siam pathian te, dâr leh thîr hmanga siam pathian te leh thing leh lunga siam pathian te chu a châwimâwi zâwk a. Tûnah hian eng eng “pathianten” nge Pathian dik tak nêna in inzawmna tûr kawng dâl ve le? Sum leh pâi a ni em? Dinhmun ƣa a ni em? Zirna a ni em? Hna a ni em?
- ⑥ Daniela hian lal kha a nunna leh a kawng zawng zawng a kuta kawltu Pathian chu a zah lo va ni tih hrilh khawl mai a (*Dan. 5:23*). Hetianga Pathian nihna dik tak a sawi chhuah hi i tân eng nge a pawimawhna awm ve le? Chutiang Pathian chu engin nge i lo ngaih ve rêng rêng? I hmangaih em? I hlau em? Han sawi ho teh u.
- ⑦ Eng tiang kawngtein nge Belshazzara chungâ rorêlna lo thleng leh Babulon lalram tlûkna hian sual sipaite chu tihtlâwm a la ni nge nge dâwn a ni tih rin ngamna a pêk che? He thawnthu aƣang hian Pathian rorêlna leh nungchang chungchâng eng tin nge i hriat theih le?

INSIDE STORY

HA DOCTOR ÂIA ƢA ZÂWK

By Madeline Dyche

HU PAKHAT hian mi hrang hrangte chu a bekbawr sar sar hlawm a. A lungâwi chiah lohna chhan a hmâa min hrilh chu Texas state US-a Pathway to Health clinic pui tham taka a thlâwna ha tihfaisak a ni thei lo chu a ni.

Seventh-day Adventist-ten ni thum-awh tûr free-mega clinic Forth Worth khuâ Will Rogers Memorial Center-a an huaihawtah, hê nû pawh hi inentîr duhin tlar sei tak chu a zawm vê a. Tlar hmâ a lo thlen vê chuan a duh tak ha entîrna chu chû mi nî chuan a lo remchâng tawh lo tih a hre ta tlat mai a ni.

A beidawng mangang hlê mai a, chuta lo chiâu-âutûten thil dang eng emaw tal inentîr vê tûra an tih pawhin a hawi deuh hmak a. Mit entîr tûr erawh chu a duh thei hrâm a.

Inentîr tûr dangte ang bawkin lungphû (BP) leh tûl dangte an endiksak phawt a, chutah mit doctor nghâkin a t̄hu vê ta a ni.

Lo entupa chuan chû nû lehkha ken chu a'n endik hnû chuan zawhna tlêm a zâwt zui a. Ani chuan t̄hat loh deuhna eng emaw neiin a hria a. A kianga doctor chu t̄anpuitu atân a sâwm a.

Doctor chuan chîk deuh takin chû nû chu a'n endik a; a thyroid gland chuan duh ang takin hnâ a thawk t̄ha loin, hypothyroidism a neih leh neih loh hriat nân sonogram ti tûrin a lo ti ta a ni. A hnênah chuan chutiang natna vei lan chhuah dân tlângpui: chauh deuh nghulh te, taksa za deuh sup sup te, rilru ngui leh nguâi deuh te, khawvâwt tawrh theih loh leh taksa rit lamte a nei em tihte a zâwt a.

Chû nû chuan, “Tehrêng mai, chutiang chuan kum ruk chhông ka awm tawh!” a ti a.

Doctor hrang hrangte pawh a lo râwn kual vê nuâl tawh a, mahse tûmahin a nihna dik tak an la hriat fuhsak hleithei lo a ni. Mahse, sonogram ti tûrin a medical insurance chuan a huâm tel sî lo va, doctor râwnna sênso bâk sum a nei bawk sî lo.

Chû nûin Pathway to Health a hâwnsan dân chuan ka bia a. Chû hmuna thawktûten thil an lo zawh leh, a thil tawnah chuan a lungâwi thûte a sawi chuan, ka khawngaih khawp mai a. Kei pawh hi a natna vei ang deuh, hyperthyroidism, thyroid gland overactive an tih vei vê tawh hi ka ni a.

Chû nû hnênah chuan, “Thla tam vak lo kal ta kha chuan thi mai tûr ni tawh angin ka inngai a. Eng natna tak

nge ka vei pawh ka inhre bawk sî lo! Damdâwi ka'n ei tâkah chuan ka ziâ ta huâi huâi mai a. Ka dinhmun chu chhûn leh zân ang a ni ta hialin ka hria. Tûna i dinhmun hi chinfel a nih hunah chuan nang pawh chutiang chu i ni vê mai ang,” tiin ka hrilh a.

Ani pawhin chutiang thû a'n hriat chuan a hlim ngêi mai.

Chû nû chuan, “Hâ tihfâtîr tûrin ka lo kal a, ha doctor kha hmu thei ilang chuan ka dinhmun dik tak pawh ka inhre dâwn lo a lo ni reng mai zâwk a. Hetiang zâwnga Pathian min hruai dân hi ka va lâwm êm!” a ti ta zâwk a ni.

Madeline Dycbe hi Texas state-a Keene-a chêng fa pahnih nei a ni.